

Inhoud

Vooraf	11
1 Inleiding	15
Deel I Didactiek	19
2 Inleiding op de hoofdstukken 3, 4 en 5	21
3 De Voortgangsbepreking	29
3.1 Nieuwsgierig en gul met belonen	29
3.2 Nagaan hoe het werk zelfstandig gegaan is	32
3.3 In kaart brengen en belonen wat succesvol is	33
3.4 Zoeken naar de oorzaak als het werk niet goed gegaan is	36
3.5 Het werk corrigeren	37
3.6 Hulp aan individuele of groepjes leerlingen	37
4 Aansluiten bij de leerlingen	39
4.1 Zorgzaam en uitdagend	39
4.2 Aansluiten op wat tot nu toe geleerd is	40
4.3 Aansluiten op ervaringen uit het dagelijks leven	41
4.4 Aansluiten op behoeften en inspiratie van de leerlingen	44
4.5 Zelfstandig werken in de klas	46
5 Afspraken maken over nieuw zelfstandig werk	47
5.1 Uitnodigend en leidend	47
5.2 Duidelijk maken welk werk er wordt afgesproken	48
5.3 De leerlingen vragen verantwoordelijkheid te nemen	49
6 Inleiding op de hoofdstukken 7 tot en met 10	53

7	Reflectie bij de leerlingen stimuleren	59
7.1	Voor leren begrijpen is eigen actie nodig	59
7.2	Wat is reflecteren?	61
7.3	De leerlingen worden zich bewust van hun manier van doen en verwoorden die	63
7.4	De leerlingen brengen in kaart wat voor hen belangrijk was in hun werk	64
7.5	De leerlingen zoeken naar alternatieve werkwijzen en bepalen hun voornemens voor het vervolg	65
7.6	De reflectiespiraal en zelfregulatie	66
7.7	Ook reflecteren als alles goed gaat	68
8	Dubbele aandacht: product en proces	71
8.1	Product en proces	71
8.2	De details en de grote lijnen	74
8.3	De korte en de lange termijn	74
8.4	Evenwicht brengen in de dubbele aandacht	76
9	Individuele benadering van de leerlingen	79
9.1	De eigenheid van een leerling waarderen	79
9.2	De 80/20-regel	81
9.3	Variatie brengen in werkwijzen en werkvormen	83
9.4	Creativiteit van de individuele leerlingen productief maken	85
9.5	Zelfvertrouwen van elke leerling bevorderen	86
10	Groepsgewijs leren bevorderen	89
10.1	Samen werken en leren	89
10.2	De groepssfeer gebruiken	90
10.3	Gelijkheid en verscheidenheid benutten	91
10.4	Het denken bespreekbaar maken	93
10.5	Doordachte werkvormen gebruiken	93
10.6	Leren samenwerken	99
11	Samenvatting van deel I: Het VAARDIG-onderwijsmodel	103
11.1	De naam van het model	103
11.2	De functie van het model	104
11.3	De VAARDIG-matrix	104
	Verantwoording van deel I	107

Deel II	Klassenmanagement	123
12	Inleiding op deel II	125
13	Een boeiende les	129
13.1	Het VAARDIG-onderwijsmodel	129
13.2	Andere aandachtspunten	131
14	Het fundament van je leiderschap	137
14.1	De basis leggen voor een ordelijke samenwerking	137
14.2	Het meeste leerlinggedrag is gewoontegedrag	138
14.3	Goed gewoontegedrag bevorderen	139
14.4	Goed gewoontegedrag maakt aandacht vrij voor moeilijker zaken	141
14.5	Gedrag wordt opgeroepen door allerlei signalen in en buiten de leerlingen	141
15	Veroorzaak je de onrust zelf?	143
15.1	Je pakt het onhandig aan	143
15.2	Je laat het erbij zitten	145
16	Met zorg de orde herstellen	149
16.1	Hoe sta je ervoor?	149
16.2	Wat doe je?	150
16.3	Je houding tegenover de leerlingen	152
16.4	Ordemaatregelen verstoren de orde	155
16.5	Oefenen!	156
16.6	Onder ogen zien wat er aan de hand is	157
16.7	De situatie groeit je boven het hoofd	157
17	Ordemaatregelen	161
17.1	Oppervlakkige maatregelen	161
17.2	Het blijft onrustig	162
17.3	Ingrijpendere maatregelen	164
18	Strengere maatregelen	171
18.1	Strafmaatregelen	171
18.2	Niet alles kan of mag	172
18.3	Algemene aandachtspunten	174
18.4	Twee maatregelen die wat verder gaan	176
18.5	Als niets meer helpt	181
	Verantwoording van deel II	183

Deel III Je relatie met de leerlingen	193
19 Inleiding op deel III	195
20 De kern van de relatie is het contact	199
20.1 Contact maken en houden	199
20.2 Docentengedrag dat contact verrijkt	202
21 Samenwerken onder jouw leiding	211
21.1 Basiselementen van samenwerken	211
21.2 Overleggen	216
21.3 Te moeilijke werksituaties eerst aanpakken	218
21.4 Beoordelen en selecteren	219
22 Helpen en geholpen worden	223
22.1 De kant van de leraar: hulp bieden en geven	223
22.2 De kant van de leerlingen: hulp vragen en krijgen	226
23 Mede-opvoeden van leerlingen	229
23.1 Een positieve zelfbeleving ontwikkelen	229
23.2 Een mening leren vormen en leren kiezen	235
23.3 Leren omgaan met anderen	240
23.4 Leren omgaan met grenzen en ruimte	244
23.5 Leren denken over de eigen ontwikkeling	246
23.6 Pesten	250
23.7 Begeleiden van leerlingen die speciale aandacht nodig hebben	251
24 Grenzen van het leraarschap	255
24.1 Niet op voet van gelijkheid	255
24.2 Je hebt geen 24-uursdienst	256
24.3 Je kunt niet overal bij helpen	256
24.4 Leren kan niet altijd leuk zijn	257
Verantwoording van deel III	259

Deel IV Doorgroeien in het beroep van docent	269
25 Inleiding op deel IV	271
26 Kennismaken met je werkterrein	275
26.1 Het leven van een beginnende leraar	275
26.2 Wat heb je aan de school en wat vraagt de school van jou?	278
26.3 De samenwerking met collega-docenten	286
27 Je individuele professionele ontwikkeling	291
27.1 Overleven en dan?	291
27.2 Reflecteren	293
27.3 Automatismen ontwikkelen via reflectie en oefening	301
27.4 Inspiratie putten uit je idealen	302
27.5 Kernreflectie	304
28 Onderwijsontwikkeling is teamwork	313
28.1 Weten wat je wilt	313
28.2 Klein beginnen en geleidelijk meer	314
28.3 Schoolontwikkeling	317
29 Onderwijsontwikkelingen in de laatste decennia	319
29.1 Kernpunten van onderwijsvernieuwing	319
29.2 Leerlingen helpen omgaan met vrijheid en verantwoordelijkheid	331
29.3 Geleidelijk meer verantwoordelijkheid bij de leerlingen leggen	339
30 Het VAARDIG-model toegepast op de hele school	347
30.1 Individueel lerende docenten	347
30.2 Groepsgewijs leren met collega's	351
30.3 Congruentie in de ontwikkeling op de verschillende niveaus in de school	353
30.4 Afsluiting	354
Verantwoording van deel IV	357
Lijst van voorbeelden	369
Register	371
Over de auteurs	375